

ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว

ยุวดี ศิริ

วิชญ์ เครื่องาม : คำนิยม

มองประวัติศาสตร์สังคมบางขุนนนท์ ผ่านถนนและคลอง

ถนนเส้นกำยเดี่ยว

ถนนเส้นก๊วยเตี๋ยว

บุวดี คิริ

ราคา ๑๖๐ บาท

ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว • ยุวดี ศิริ

พิมพ์ครั้งแรก : กรกฎาคม ๒๕๕๘

ราคา ๑๖๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ยุวดี ศิริ.

ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว. กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๕๘.

๑๙๒ หน้า.--(ประวัติศาสตร์).

๑. กรุงเทพฯ--ประวัติศาสตร์ ๒. ไทย--ประวัติศาสตร์. 1. ชื่อเรื่อง.
959.3

ISBN 978 - 974 - 02 - 1409 - 0

สำนักพิมพ์มติชน

- ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคะนท, สุพจน์ แจ่มเร็ว, นงนุช สิงหเดชะ
- ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : กิตติวรรณ เท็งวิเศษ
- รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์, อพิสิทธิ์ ธีระจาวรรณ
- บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ นูนปาน
- บรรณาธิการสำนักพิมพ์ : พัลลภ สามสี
- พิสูจน์อักษร : โชติช่วง ะวีน | พัทน์สิน อินทรหอม
- รูปเล่ม : กิตติชัย สงศรีแจ้ง
- ศิลปกรรม - ออกแบบปก : นุสรา สมบูรณ์รัตน์
- ประชาสัมพันธ์ : สุภชัย สุชาติสุธารธรรม

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล

ประชาชนิเวณ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๑๒๓๕

โทรสาร ๐-๒๕๔๙-๕๔๑๘

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองงานเตรียมพิมพ์ บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)

๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาชนิเวณ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๔๐๐-๒๔๐๒

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด ๒๙/๑ หมู่ ๕ ถนนสุขาประชาสรรค์ ๒

ตำบลบางพูด อำเภปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๔-๒๑๓๓, ๐-๒๕๔๒-๐๕๙๖

โทรสาร ๐-๒๕๔๒-๐๕๙๗

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานตี จำกัด (ในเครือมติชน)

๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาชนิเวณ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๐, ๓๓๕๑

โทรสาร ๐-๒๕๔๑-๙๐๑๒

Matichon Publishing House a division of Matichon Public Co., Ltd.

12 Tethsabannaruean Rd., Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

หากสถานการศึกษา หน่วยงานต่างๆ และบุคคล
ต้องการสั่งซื้อจำนวนมากในราคาพิเศษ
โปรดติดต่อโดยตรงที่ บริษัทงานตี จำกัด
โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๓
โทรสาร ๐-๒๕๔๑-๙๐๑๒

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยหมึกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
เพื่อปกป้องธรรมชาติ และสุขภาพของผู้อ่าน

พืพืพื
กร:ตณกนอยตกรันรัด
www.greenread.com

สารบัญ
ถนนเส้นก้วยเตี่ยว

คำนิยม	(๖)
คำนำผู้เขียน	(๙)
๑ ถนนบางขุนนนท์	๒
๒ คลองชักพระ	๑๗
๓ โรงก้วยเตี่ยว	๓๒
๔ เรือก้วยเตี่ยวบ้านอากง	๔๘
๕ ศาลาทำน้ำ	๖๓
๖ สารพัดก้วยเตี่ยว	๘๑
๗ ขนมแม่เอี้ยยยย	๙๘
๘ เรือขายหมู-ขายผัก-ขายปลา	๑๑๓
๙ เรือขนส่งและเรือโดยสาร	๑๒๗
๑๐ “ก้วยเตี่ยว” จากน้ำขึ้นบก	๑๔๔
๑๑ บทส่งท้าย ตลาดน้ำและก้วยเตี่ยวเรือรังสิต	๑๖๐
ภาคผนวก	
ถนนบางขุนนนท์...ขุนพลแห่งก้วยเตี่ยว	๑๗๗

คำนิยม

ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว

ถนนที่แยกจากจรัญสนิทวงศ์ฝั่งธนบุรี ระหว่างทางรถไฟสายใต้ (ตลิ่งชัน) กับสี่แยกตัดกับถนนบรมราชชนนี และอยู่ตรงข้ามถนนแยกเข้า วัดทอง บางกอกน้อยหรือวัดสุวรรณารามนั้น สมัยผมยังรุ่นๆ เข้ามา เรียนหนังสือในกรุงเทพฯ ใหม่ๆ รู้จักชื่อว่าถนนบางกอกน้อย-ตลิ่งชัน เวลานั้นเรียกใหม่ว่าถนนบางขุนนนท์ ส่วนจะเป็นอนุสรณ์แก่ท่านขุน ที่มีชื่อเต็มว่าอะไรหรือไม่ก็ช่างเถอะ เพราะยังสืบสาวราวเรื่องไม่ได้ แต่ชอบใจที่อาจารย์ยุวดี ศิริ เรียกเสียใหม่เอี่ยมเรียบร้อยว่านั่นว่า “ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว” หรือ “ถนนก๋วยเตี๋ยว” ทำเป็นเล่นไป อีกหน่อย กทม. อาจปั้งขึ้นมาเลยเปลี่ยนชื่อนี้จริงๆ ก็ได้

คำว่าถนนเส้นก๋วยเตี๋ยวหรือที่ดินเส้นก๋วยเตี๋ยว วงการที่ดิน เคยใช้อยู่โดยมุ่งหมายถึงถนนหรือที่ดินที่หน้าแคบ แต่ยาวลึกไปถึง ไหนๆ เป็นอันว่าทำเลแบบนี้กินก็ไม่ได้ ขายก็ไม่ออก ราคาตก แต่ถนนบางขุนนนท์เป็นถนนที่พัฒนาแล้ว ขายแล้ว และหน้ากว้างขนาดรถยนต์หลายคันวิ่งสวนกันได้ ทั้งยังยาวข้ามคลองหลายแห่งลึกเข้าไป ในเรือกสวนไร่นาจนถึงคลองชักพระ สองข้างทางที่เคยเป็นสวนทุเรียน บัดนี้เป็นตึกกรมบ้านช่อง สถานที่ราชการ วัดวาอาราม

สมัยหนึ่งเคยเป็นที่ตั้งของบ้าน “คุ้มขุนพล” ของผู้ยิ่งใหญ่ทางการเมืองท่านหนึ่ง วันนี้อะไรต่ออะไรแถวนั้นจึงยกระดับขึ้นขึ้นจากขุนนนท์เป็นขุนพลไปหมด ข้อสำคัญคือขุนพลทางก๋วยเตี๋ยวเพราะมีร้านขายก๋วยเตี๋ยวอร่อยๆ สารพัดชนิดตั้งอยู่สองฟากฝั่งถนน ถ้าวิ่งรถมาจากปากทางตัดกับจรัญสนิทวงศ์ข้ามคลองชักพระแถวกรมบังคับ

คดีต่อไปจนออกถนนบรมราชชนนีที่มาจากสะพานพระปิ่นเกล้า หรือจะย้อนมาจากพุทธมณฑลก็ได้ ก็จะต้องพบเห็นร้านก๋วยเตี๋ยวหนาแน่นขึ้นไปอีก แต่ละร้านห่างกันไม่เกิน ๑๐๐ เมตร อะไรก็ไม่เท่ากับว่าก๋วยเตี๋ยวแถวนี้ “เก่าแก่” “รสชาติดี” และ “ราคาถูก” ถนนสายนี้ทั้งสาย จึงได้สมมตินามตามท้องเรื่องว่าเป็นชุมชนแห่ง “ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว” หรือ “ถนนก๋วยเตี๋ยว”

ก๋วยเตี๋ยวที่ว่ามีตั้งแต่ ก๋วยเตี๋ยวหมู ก๋วยเตี๋ยวเนื้อ ก๋วยเตี๋ยวผัดไทยใส่กุ้งแห้ง กุ้งสด ก๋วยเตี๋ยวไก่ ก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นปลา ก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นเนื้อ ก๋วยเตี๋ยวเป็ด ก๋วยเตี๋ยวแคะ ก๋วยเตี๋ยวเรือ ก๋วยเตี๋ยวสุยสวน แถมยังมีเจ้าหมูสะเต๊ะ น้ำแข็งไส ไอติม ขนมไทยอร่อยๆ อีกหลายเจ้า

ก๋วยเตี๋ยวหมูนั้นมีทั้งชนิดใส่ใบตำลึง ใบโสม ใบโหระพา ถั่วงอก และถั่วงอกยาว ส่วนใหญ่เคยลอยเรือขายตามลำคลองมาก่อน ชายเข้าข้างเย็นข้างสุดแต่เวลาน้ำขึ้นน้ำลง นับเป็นวิถีชีวิตพ่อค้าแม่ขายชาวสวนอีกแบบหนึ่ง เห็นแล้วนึกถึงเพลงลูกทุ่งที่ว่า “ลอยเรือในคลองเก็บดอกโสน”

วันนี้เรือพวกนี้ขึ้นจากน้ำมาตั้งหาบขายบนบกหรือไม่ก็แข่งตีกองเปิดร้านขายกันเกือบหมดแล้ว และสำนวนล้อเลียนชาชนที่ว่า “เล็กแห้ง ไม่ลิ่ง” “เหลาลิ่ง ไม่่งอก” ก็มาจากถนนก๋วยเตี๋ยวสายนี้แหละ ส่วนสำนวน “เรือแป๊ะ” นั้นไม่เกี่ยว เพราะเป็นเรือโดยสาร ไม่ใช่เรือก๋วยเตี๋ยว

เมื่อไม่นานมานี้ คุณหมอสุรพล อิศรไกรศีล ราชบัณฑิต แพทย์ฝีมือดีชื่อเสียงโด่งดังจากศิริราชยังเคยโทรศัพท์มาบอกกล่าวที่ท่านไปค้นพบก๋วยเตี๋ยวลอดหน้าอร่อยนักหนาริมถนนสายนี้ใกล้กรมบังคับคดีอีกเจ้า ยากให้ลองไปชิม ผมเคยตั้งท่าจะไปชิมหลายหนแล้ว แต่ไม่รู้จะไปชิมที่ไหน

พอถึงร้านเจ้าปราณีตรงข้ามกรมบังคับคดีที่ขายเส้นเล็กต้มยำใส่เครื่องในหมูและขนมผักกาด (หน้าร้านมีขนมใส่ไส้ และหมูสะเต๊ะอร่อย) หรือร้านลูกชิ้นปลานายเจี๊ยะ หรืออุดสาห์ย้อนมาจากถนนบรมราชชนนีพอเห็นร้านก๋วยเตี๋ยวเนื้อเพ็ญจันทร์ ก๋วยเตี๋ยวหมูนายแกะ

ผมก็ตะบะแตกแหวะจอตั่งแห่งซามน้ำซามจนอ้มแปล่เสียก่อน เลยไม่ถึง
ร้านราดหน้าสักที ก็เต็กมันยั่วนี้ครับ!

อาจารย์ยุวดี ศิริ เป็นคนแถวนั้น ญาติวงศ์พงศาที่อยู่แถวนั้น
เพราะพูดถึงอางอาม่าและวิถีชีวิตของผู้คนแถวนั้นอย่างชัดเจนนับว่า
สามารถหยิบยกเอาสิ่งละอันพันละน้อยมาร้อยเรียงได้อย่าง
สนุกสนาน ทั้งยังให้ความรู้ทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์อย่างดี ซึ่ง
เรื่องนี้อาจารย์คงตั้งใจให้ความรู้ด้านนี้โดยเฉพาะยิ่งกว่าเรื่องชวนชิม
เพราะอาจารย์เขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องวิถีชีวิตแบบย้อนยุคสนุกๆ
มาหลายเล่มแล้ว พออ่านเรื่องนี้แล้วอยากไปเที่ยว อยากไปชิมจริงๆ
ผมเองเวลาไปแถวนั้น ยังจินตนาการหรือ “มโน” เห็นเสต. ทวีออก
เดินมอร์นิง วอล์ค อยู่ริมถนนสายนั้น สุนทรภู่ นั่งบอกกล่าวอยู่แถวนั้น
ที่บ้านสวนทุเรียนของพลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ อดีตผู้ยิ่งใหญ่
ทางการเมืองและการทหารเมื่อ ๔๐-๕๐ ปีก่อน อยู่ริมถนนสายนั้น
วัดชีปะขาวหรือวัดศรีสุตารามที่สุนทรภู่เคยเรียนหนังสือก็อยู่แถวนั้น
นี่แหละวิถีชีวิตชาวบางขุนนนท์

ความจริง ถนนสายนี้จะเป็นถนนก๊วยเตี้ยวไปเสียหมดทั้งสาย
ก็ไม่ใช่ เพราะหลายคนอาจคิดใจจะหมี่เหลือง เส้นหมี่ขาว ก๊วยจ๊ับ ขนม
จีนน้ำเงี้ยว ข้าวซอย ขนมจีนน้ำพริก น้ำยา แกงไก่ แกงโตปลา ข้าว
ราดแกงเนื้อ แกงลูกชิ้น ผัดสารพัด ต้มเลือดหมู ขนมใส่ไส้ หมูสะเต๊ะ
น้ำแข็งไส ไอศกรีม ลอดช่อง ขนมเบื้อง ซึ่งถนนสายนี้มีเจ้าอร่อยระดับ
ขุนพลอยู่หลายเจ้าเหมือนกัน ขอขอบคุณอาจารย์ยุวดีที่ให้ความรู้และ
ความบันเทิง ต่อไปนี้การไปเที่ยวไปลิ้มชิมรสก๊วยเตี้ยวและของกิน
ย่านนี้น่าจะอร่อยขึ้นอีกโขถ้าได้อ่านหนังสือเล่มนี้ เพราะได้รู้ทั้ง “อรรถ”
และ “รส” ครบถ้วนด้วยประการทั้งปวง

นายวิชณุ เครืองาม

คำนำผู้เขียน

ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว

ถือเป็นความกรุณาของสำนักพิมพ์มติชนที่ได้รวบรวมบทความเรื่อง “ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว” ซึ่งทยอยลงเป็นตอนๆ อยู่ในนิตยสารศิลปวัฒนธรรมมาร่วม ๑ ปี กลายมาเป็นหนังสือเรื่อง “ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว” ดังที่ท่านผู้อ่านได้ถืออยู่ในมือ ณ ขณะนี้

ต้องขอเรียนท่านผู้อ่านตามตรงว่าคอลัมน์ “ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว” นั้น เกิดขึ้นประการหนึ่งเพราะความ “เสียหน้า” ของผู้เขียนเอง เป็นอาการเสียหน้าที่พบว่าวันหนึ่งอาจารย์วิชณุ เครื่องงาม เจ้าของคอลัมน์ “เดินดินกินข้าวแกง” ได้แวะมากินก๋วยเตี๋ยวที่ร้านของน้าสาวซึ่งผู้เขียนรู้ประวัติความเป็นมาเป็นอย่างดี เพราะเดินส่งก๋วยเตี๋ยวมาตั้งแต่เด็ก แต่เพราะความคุ้นเคยจึงไม่คิดว่าจะมีเรื่องน่าสนใจใดๆ ให้ต้องเขียนถึง จนเมื่ออาจารย์วิชณุเขียนแนะนำร้านพร้อมทั้งเล่าประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยที่อาภัพขายเรือขายก๋วยเตี๋ยวจนร้านตกทอดมาถึงน้าสาวลงในคอลัมน์ “เดินดินกินข้าวแกง” ในอีก ๑ สัปดาห์ถัดมา สืบเสาะไปมาจึงได้ทราบว่าอาจารย์วิชณุเป็นลูกค้าประจำของทางร้านมาร่วมสิบกว่าปี และเขียนแนะนำร้านนี้ไปแล้วถึง ๒ ครั้ง ลงทั้งหนังสือพิมพ์ข่าวสดและหนังสือพิมพ์มติชน ความเสียหน้าแบบโกล้เกล็ดกินต่างจึงนำมาสู่อาการยอมไม่ได้ (ฮา) แต่อย่างที่เขาเขียนเกริ่นไว้ในตอนแรกของหนังสือว่า ถ้าจะให้ผู้เขียนแนะนำร้านอาหารบ้าง ผู้เขียนก็คงสู้จำนวนกูรูนักชิมอย่างอาจารย์วิชณุไม่ได้แน่นอน

ในเมื่อเสียหน้าไปแล้ว ผู้เขียนจึงพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส เมื่อกูรูนักชิมระดับอาจารย์วิชณุเปิดหัวให้แล้ว ผู้เขียนจึงนำเรื่องราวเกี่ยวกับ

ประวัติความเป็นมาของร้านก๋วยเตี๋ยวในย่านถนนบางขุนนนท์ ที่ต่างคนต่างก็เคยมีบรรพบุรุษพายเรือขายก๋วยเตี๋ยวอยู่ในคลองชักพระมาแล้วให้คุณสุพจน์ แจ่มเร็ว บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรมฟัง ซึ่งตอนแรกผู้เขียนคิดเพียงจะเขียนเล่าประวัติความเป็นมาเพียงคนเดียว แต่เมื่อผู้เขียนกับคุณสุพจน์เริ่มแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ กันไปมา จากแค่ประวัติความเป็นมาของร้านก๋วยเตี๋ยวเพียงไม่กี่ร้านก็ก่อให้เกิดเป็นเรื่องราวของประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชุมชนของคนในย่านคลองชักพระ ที่มีบริบทความลงตัวของการผสมผสานหลายสิ่งหลายอย่าง เข้าด้วยกันเป็นอย่างดี ทั้งผู้คนในชุมชน ท่าเลที่ตั้ง ลักษณะการค้าการทำมาหากิน รวมถึงการปฏิสัมพันธ์กับคนต่างพื้นที่โดยความเชื่อมโยงผ่านแม่น้ำลำคลอง ฯลฯ จึงทำให้เกิดอาการเลยเถิดจากประวัติร้านก๋วยเตี๋ยวในย่านถนนบางขุนนนท์เพียงคนเดียวกลายเป็นคอเลมน์ “ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว” ความยาว ๑๑ ตอนจบ และแถมเรื่องบังเอิญที่ได้รู้มาเกี่ยวกับเรื่องก๋วยเตี๋ยวเรือคลองวังสิตพร้อมเสิร์ฟให้ได้ลิ้มรสไปด้วยในคราวเดียวกัน

บทความทั้งสิ้น ๑๑ ตอนจบจึงกลายเป็นบทความต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ เป็นเรื่องราวที่บอกเล่าความเป็นมาของการดำเนินชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ริมคลองชักพระผ่านเรื่องราวของเรือขายก๋วยเตี๋ยวที่ผู้เขียนคุ้นเคยมาตั้งแต่จำความได้ จนนำมาซึ่งการก่อเกิดร้านก๋วยเตี๋ยวเป็นจำนวนมากของถนนบางขุนนนท์ มากจนครั้งหนึ่งอาจารย์วิชญ์ให้ฉายาว่า มากราวกับเป็นกองทัพ และความเป็นเลิศของแต่ละร้านก็เปรียบเสมือนเป็น “ขุนพล” ที่อยู่ในกองทัพนั่น ผู้เขียนเข้าใจว่าคำที่อาจารย์วิชญ์กล่าวเช่นนี้ ส่วนหนึ่งก็มาจากที่ตั้งของ “คุ้มขุนพล” ในอดีตที่ตั้งอยู่บนถนนสายนี้อันนำพาความเจริญเข้ามาเช่นในปัจจุบัน

หนังสือเล่มนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ผู้เขียนใคร่ขอขอบคุณคุณสุพจน์ แจ่มเร็ว ผู้จุดประกาย ขอขอบคุณคุณรัชชัย ยอดพิชัย และคุณอภิสิทธิ์ ธีระจารุวรรณ ที่ช่วยเหลือในการจัดหาภาพประกอบและปรับปรุงเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอบคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับอาจารย์วิชญ์ เครื่องาม ที่ทำให้อาการเสียหน้าของผู้เขียนเกิดเป็นหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา

รวมทั้งความเมตตาที่กรุณามอบคำนิยามให้กับหนังสือเล่มนี้

ท้ายสุดในฐานะผู้เขียนต้องขอสารภาพโดยตรงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่อาศัยปะติดปะต่อจากความทรงจำในวัยเด็ก ชัดเจนบ้าง รางเลือนบ้าง มีที่มาที่ไปบ้าง ไม่มีที่มาที่ไปบ้าง ข้อมูลส่วนใหญ่จึงไม่ได้ผ่านการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์อย่างมากมายเท่าที่ใครจะสามารถเอาไปใช้ยืนยันได้ว่าเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ใดๆ ทั้งสิ้น ข้อมูลส่วนใหญ่จึงเป็นเพียงเรื่องเล่าที่ผ่านภาพจำในอดีต ส่วนที่รางเลือนไปบ้างก็ได้แต่สอบถามจากแม่และนางสาวที่ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อฉายภาพจำเหล่านั้นให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเมื่อให้คนในรุ่นนั้นได้เล่าเรื่องราวในอดีตแล้วก็พบว่า มีข้อมูลอีกหลายเรื่องที่คุณเขียนหลงลืมไปแล้วซึ่งน่าสนใจควรแก่การบันทึกและจดจำ จนบางครั้งผู้เขียนก็อดคิดไม่ได้ว่า หากหมดคนในรุ่นราวเหล่านี้ไปแล้ว ประวัติศาสตร์ของผู้คนในพื้นที่นั้นหรือย่านชุมชนที่เคยมีความสำคัญในอดีตหลายๆ แห่งนั้น จะมีใครได้บันทึกหรือเขียนเป็นเรื่องราวเล่าไว้บ้างหรือไม่ และหากหนังสือเล่มนี้จะจุดประกายให้ผู้คนตามถิ่นฐานย่านต่างๆ ในอดีตได้หันมาบันทึกความเป็นไปของถิ่นฐานบ้านเรือนในย่านของท่านบ้าง ผู้เขียนก็จะรู้สึกยินดีไม่น้อย

ดังที่กล่าวแล้วว่าหนังสือเล่มนี้ไม่ใช่หนังสือทางประวัติศาสตร์ เป็นเพียงเรื่องเล่าในอดีตผ่านวิถีชีวิตของผู้คนตามริมแม่น้ำลำคลองผ่านเรือขายก๋วยเตี๋ยว เรือขายขนม ศาลาท่าน้ำ ฯลฯ ผู้เขียนจึงขอแนะนำว่าอย่าอ่านหนังสือเล่มนี้อย่างเป็นทางการเป็นจริงเป็นจัง หากจะอ่านให้ได้วรรรต นอกจากมือหนึ่งถือหนังสือ อีกมือหนึ่งควรถือตะเกียบคืบเส้นก๋วยเตี๋ยวใส่ปากไปเรื่อยๆ แถมด้วยโอเลี้ยวสักแก้วระหว่างที่อ่านหนังสือเล่มนี้ไปด้วยท่านก็จะสุขใจมากยิ่งขึ้น ขอให้เริ่ดคร่อยกับหนังสือเล่มนี้ค่ะ

ยุวดี ศิริ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนเส้นก๊วยเตี๋ยว

ถนนบางขุนนนท์

วันหนึ่งผู้เขียนแวะไปที่ร้านก๋วยเตี๋ยวหมูเชิงสะพานข้ามคลอง
ชักพระ ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามกรมบังคับคดี มีโอกาสพบเจอ อาจารย์วิชญ์
เครื่องงาม เจ้าของคอลัมน์ “เดินดินกินข้าวแกง” ในหนังสือพิมพ์
มติชน ทักทายสวัสดีท่านตามสมควรแต่ไม่แนะนำตัวอะไร อาจารย์
วิชญ์ก็คงคิดว่าผู้เขียนเป็นลูกค้าคนหนึ่งที่ยังเอิญคุ้นหน้าอาจารย์
ผ่านไปอีก ๒ สัปดาห์ ผู้เขียนแวะไปที่ร้านนี้อีกครั้ง นางสาวที่เป็น
เจ้าของร้านก๋วยเตี๋ยวหยิบหนังสือพิมพ์ให้ดู บอกว่าอาจารย์วิชญ์เขียน
แนะนำร้านก๋วยเตี๋ยวลงในคอลัมน์เรียบร้อยแล้ว มีลูกค้ามากินตาม
ที่อาจารย์เขียนแนะนำ เลยทิ้งหนังสือพิมพ์ที่ถือเป็นลายแทงติดมือ
มาไว้ให้ดู

สาเหตุที่ผู้เขียนแวะไปบ่อยขนาดนั้น ไม่ใช่เพราะผู้เขียนเป็น
ลูกค้าประจำหรือใดๆ ทั้งสิ้น แต่เป็นเพราะผู้เขียนเติบโตมากับร้านนี้
ถ้าในแง่ของคนจีนก็จะเรียกว่าร้านก๋วยเตี๋ยวนี้เป็นธุรกิจ “กงสี”
คือลูกหลานทุกคนต้องมาช่วยกันทำมาหากิน ตั้งแต่เล็กเมื่อเริ่มรู้ความ
ผู้เขียนก็ถูกส่งให้มาช่วยล้างชาม ส่งก๋วยเตี๋ยว หยิบเครื่องก๋วยเตี๋ยว
จนโตพอทำก๋วยเตี๋ยวเป็น คลุกคลีอยู่ที่ร้านนี้ตั้งแต่เด็กจนได้ทำงาน
เป็นอาจารย์ที่จุฬาฯ ทุกวันนี้พอมีเวลาว่างก็ยังแวะเวียนไปช่วยที่ร้าน
บ้างตามสมควร

มารู้สึกเสียหน้าเอาก็ตอนที่อาจารย์วิชญ์เขียนถึงร้านก๋วยเตี๋ยว
นี้ ทั่วๆ ที่ผู้เขียนก็เป็นนักเขียนอยู่ในค่ายมติชนเช่นกัน แต่ไม่เคย
คิดว่าจะต้องเขียนถึง ว่าแล้วอาการ “ยอมไม่ได้” จึงเกิดขึ้น แต่การจะ
เขียนถึงร้านก๋วยเตี๋ยวหมูริมคลองชักพระเช่นเดียวกับอาจารย์วิชญ์
ผู้เขียนก็คงสู้สำนวนนักชิมระดับอาจารย์ไม่ได้แน่นอน

แต่ที่น่าจะพอสู้ได้ก็คือ ประวัติความเป็นมาที่ทำให้ถนน
สายนี้กลายเป็นถนนสายที่มีร้านก๋วยเตี๋ยวมากที่สุดในกรุงเทพฯ
การเกิดขึ้นของร้านก๋วยเตี๋ยวจำนวนมากและคงอยู่มานานไม่น้อยกว่า
๕๐-๖๐ ปีนั้น ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่ทุกอย่างล้วนมีที่มาที่ไปและน่าจะ
ถูกบันทึกเป็นเสน่ห์ด้านหนึ่งของผู้คนที่ย้ายริมคลองชักพระเป็นที่ตั้ง
บ้านเรือน อันเป็นที่มาของ “ถนนเส้นก๋วยเตี๋ยว” แห่งนี้

จากเดิมคนจีนส่วนใหญ่พายเรือขายกล้วยเดี่ยวในคลองชักพระ ก่อนที่ถนนบางขุนนนท์จะเจริญขึ้น จึงทยอยขึ้นมาขายบนบก รูปนี้ถ่ายประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๗ เมื่อมีสะพานคลองชักพระแล้ว ด้านหลังติดกับสะพานจะเห็นท่าน้ำ ถัดมาจะเป็นจุดจอดเรือหลังคาโค้งสำหรับใช้จอดเรือของข๓ของค๓ข๓พล

หน้า 14 • วันเสาร์ที่ 20 มิถุนายน พุทธศักราช 2506

วินญ์ เครื่องงาม
เก็บเงิน...
กับข้าวแพง

กล้วยเดี่ยวหมูตำลึงคลองชักพระ

หน้ากรมบังคับคดี

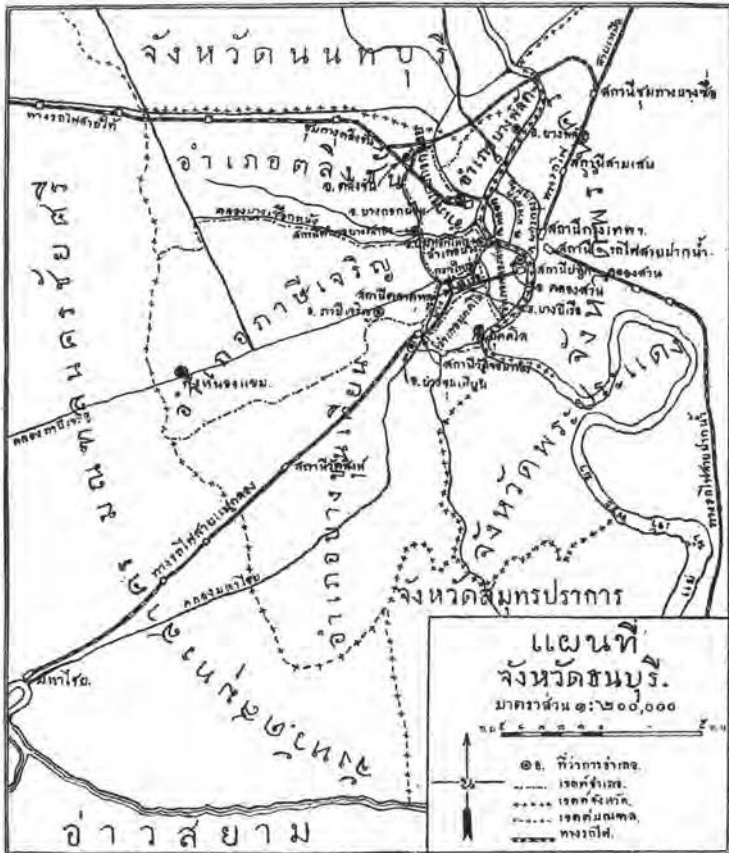
ที่ห้องประชุมเทศบาลนครนนทบุรี ๒๒ มิถุนายน ๒๕๐๖

วินญ์ เครื่องงาม ผู้เขียนเรื่อง "กล้วยเดี่ยวหมูตำลึงคลองชักพระ" ได้มาบรรยายถึงที่มาของเรื่อง และตอบคำถามจากผู้ฟัง

วินญ์ เครื่องงาม ผู้เขียนเรื่อง "กล้วยเดี่ยวหมูตำลึงคลองชักพระ" ได้มาบรรยายถึงที่มาของเรื่อง และตอบคำถามจากผู้ฟัง

วินญ์ เครื่องงาม ผู้เขียนเรื่อง "กล้วยเดี่ยวหมูตำลึงคลองชักพระ" ได้มาบรรยายถึงที่มาของเรื่อง และตอบคำถามจากผู้ฟัง

คอลัมน์ เดินดิน
กินข้าวแกง โดยอาจารย์
วินญ์ เครื่องงาม ผู้สร้าง
แรงบันดาลใจให้ผู้เขียนลูกขึ้น
มาเขียนเรื่อง “ถนนเส้น
กล้วยเดี่ยว”

แผนที่ชลบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ แสดงให้เห็นลักษณะคลองจำนวนมากในย่านฝั่งธนบุรี ทำให้การสัญจรทางน้ำมีโครงข่ายที่เชื่อมโยงกัน (ภาพจาก ถัดพรหมมาณพ. ภูมิศาสตร์มณฑลกรุงเทพฯ (พ.ศ. ๒๔๗๔), น.๕.)

ครั้งหนึ่งผู้เขียนสอนหนังสือเรื่องกฎหมายที่ดิน เลยมามลูกศิษย์เล่นๆ ว่า “รู้จักคำว่าที่ดินเส้นก๋วยเตี๋ยวมั๊ย”^๑ หลายคนบอกเคยได้ยินแต่ไม่รู้ว่าจะหมายถึงอะไร รู้แต่เขาเรียกที่ดินย่านถนนรังสิต-นครนายกว่าที่ดินเส้นก๋วยเตี๋ยว มีลูกศิษย์บางคนพยายามยกมือตอบว่า “เพราะว่าย่านนี้มีก๋วยเตี๋ยวเรือรังสิตขายมากที่สุด” ได้ฮากันไปตามสมควร

แต่ถนนเส้นก่ายเตี้ยวที่ผู้เขียนจะเล่าให้ฟังนี้ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับอะไรกับที่ดินเส้นก่ายเตี้ยวในย่านถนนรังสิต-นครนายก แต่เป็นเพราะถนนสายนี้มีคนกล่าวขานไว้ตามหนังสือชวนชิมอาหารหลายๆ เล่มว่าเป็นถนนสายที่มีจำนวนร้านก่ายเตี้ยวตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก แม้ว่า不会有สถิติเก็บไว้ว่ามากเท่าไร แต่เชื่อว่าทุก ๑๐๐ เมตร ก็น่าจะเจอร้านก่ายเตี้ยว ๑ ร้านเป็นอย่างน้อย ทั้งนี้ยังไม่นับส่วนที่อยู่ในตรอกในซอย

ถนนเส้นก่ายเตี้ยวที่ผู้เขียนจะพูดถึงนี้ คือ ถนนบางขุนนนท์ (เดิมเรียกว่าถนนบางกอกน้อย-ตลิ่งชัน เพิ่งมาเปลี่ยนเป็นถนนบางขุนนนท์เมื่อสิบกว่าปีที่ผ่านมา) ถนนสายนี้แยกมาจากถนนจรูญวิถีวงศ์ ตรงบริเวณก่อนถึงเชิงสะพานข้ามคลองบางกอกน้อยกับทางรถไฟสายใต้ (ตลิ่งชัน) ยาวเรื่อยมาจนสุดทางที่เชิงสะพานข้ามคลองชักพระ แต่ในส่วนที่ผู้เขียนจะเขียนถึงนั้นคงยาวข้ามสะพานคลองชักพระจนไปจบถนนชักพระถึงส่วนที่ติดกับถนนบรมราชชนนี

ร้านก่ายเตี้ยวที่ตั้งอยู่เรียงรายทั้ง ๒ ฝั่งข้างถนน ที่ผู้คนต่างถนัดคุ้นชื่อกว่า ๕๐-๖๐ ปี ไม่ว่าจะเป็นก่ายเตี้ยวหมูริมคลองชักพระ (หน้ากรมบังคับคดี) ก่ายเตี้ยวหมูนายเพ็ง ก่ายเตี้ยวหมูนายแกละ ก่ายเตี้ยวหมูนายอ้วน ฯลฯ เหล่านี้เมื่อสิบประวัติไปในอดีตแล้วจะพบว่าก่ายเตี้ยวหมูแทบทุกร้าน เดิมในรุ่นพ่อรุ่นแม่เน้นต่างก็ขายเรือขายก่ายเตี้ยวอยู่ในคลองชักพระแทบทั้งสิ้น

ความน่าสนใจอยู่ที่ว่า อะไรคือมูลเหตุที่ทำให้คนจีนจำนวนหนึ่งมาอยู่อาศัยและขายเรือขายก่ายเตี้ยวกันที่คลองชักพระ ทั้งสิ้นทั้งปวงไม่ใช่เหตุบังเอิญ แต่มีที่มาของเรื่องราวที่กลายเป็นเสน่ห์ในชุมชนจนทำให้เกิดถนนสายที่มีร้านก่ายเตี้ยวมากที่สุดในกรุงเทพฯ ปัจจุบันทั้งหมดเกิดขึ้นที่คลองชักพระแห่งนี้เอง

ร้านก่ายเตี้ยวหมูเชิงสะพานข้ามคลองชักพระ เป็นก่ายเตี้ยวหมูเจ้าแรกในถนนบางขุนนนท์ที่ย้ายจากการขายในคลองชักพระขึ้นมาอยู่บนบก ในสมัยเมื่อห้าทศปีก่อนถ้าบอกว่าจะมีมากีก่ายเตี้ยวหมูในย่านบางขุนนนท์ ตลิ่งชัน หรือชัยพฤกษ์ ก็จะมีเจ้านี้ขายอยู่เจ้า